

УДК 371.134 – 057.875:81'243

Інна Ромащенко, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов
Академії муніципального управління, м. Київ

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Стаття присвячена проблемам організації науково-дослідницької діяльності у вищій школі. Важливість критичного відбору навчального матеріалу, змісту завдань та вправ для занять науковою діяльністю. У статті обґрунтована необхідність вдумливого ставлення до науково-дослідницької діяльності як вирішального фактору досягнення результату освітнього процесу.

Ключові слова: наукова діяльність, науковий підхід, мета, навчання, проблема, педагогічний процес.
Лит. 9.

Інна Ромащенко, кандидат педагогических наук, доцент кафедры иностранных языков
Академии муниципального управления, г. Киев

НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ СТУДЕНТОВ КАК СРЕДСТВО ОБЕСПЕЧЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ

Статья посвящена проблемам организации научно-исследовательской работы высшей школы. Важность критического отбора учебного материала, содержанию задач и заданий для научной деятельности. В статье обоснована необходимость вдумчивого отношения к научно-исследовательской деятельности как решающего фактора достижения результата образовательного процесса.

Ключевые слова: научная деятельность, научный подход, цель, обучение, проблема, педагогический процесс.

Inna Romashchenko, Ph.D. (Pedagogic), Docent of Foreign Languages Department
Academy of Municipal Administration, Kyiv

SCIENTIFIC AND RESEARCH ACTIVITY OF STUDENTS AS A MEANS OF ENSURING QUALITY EDUCATION

The article is dedicated to the scientific research problems of higher educational establishments. The importance of studying materials strict selection. The importance of attentive relations to the scientific research activities as the main component of enriching the educational result.

Keywords: scientific activity, scientific approach, goal, education, problem, pedagogical process.

Постановка завдання. Оновлення вищої освіти на сучасному етапі викликано виникненням нових підходів та критеріїв вимог до особистості та до компетентності фахівців. Нагальна потреба суспільства, усіх сфер діяльності у фахівцях, які є компетентними, самостійними, ініціативними, творчими, здатними до самоаналізу, самовдосконалення, постійної самоосвіти підтверджує актуальність науково-дослідницької діяльності зі студентами у вищій школі нашої держави.

Аналіз наукових джерел. Значні наукові доробки загальнофілософського спрямування щодо науково-дослідницької діяльності мають вчені Б. Ананьєв, І. Батищев, Н. Бердяєв, М. Бахтін, Е. Ільєнков, Л. Коган, та інші. Науковці К. Абульханова-Славська, Д. Богоявленська, М. Матюшкін досліджували зв'язок творчості та активності пізнання особистості; В. Дружиніна

А. Петровський, Я. Пономарьов, В. Шадриков вивчали вплив творчості на особливості діяльності людини; Л. Виготський, А. Леонтьєв, А. Петровський, С. Рубінштейн аналізували психологічні прояви особистості та її самореалізацію під час творчої діяльності. Питання соціалізації та культури особистості вивчали науковці А. Адлер, Д. Зиглер, В. Зінченко, В. Кудрявцев, В. Сдлободчиков, В. Франкл та інші. Вчені Л. Авдєєва, І. Аляєва, Н. Амелена, В. Балашов, С. Валуєв, Т. Клімова, О. Денисов, М. Савельєва, О. Сорокін досліджували різні аспекти науково-дослідницької діяльності. Проблеми розвитку навчально-дослідницької діяльності і науково-дослідницької діяльності студентів аналізували вчені О. Абдуліна, О. Адаменко, О. Вілкова, О. Дубанєсюк, І. Карасьова, О. Крушельницька, Н. Кузьміна, О. Мороз, Н. Рогальська, В. Сластьонін та інші. Учені В. Андрєєва, С. Бондарєвська, В. Загвязинський,

І. Колесникова та інші вважають, що навчально-дослідницькі та науково-дослідницькі завдання сприяють формуванню особистості та становленню досвіду наукової діяльності, прагненню до пошуку нових ідей. Питання організації науково-дослідницької діяльності у вищій школі досліджують вчені Л. Зеленська, Г. Клован [4], Н. Пузирьова, Н. Сидорчук, І. Степанець [5], О. Микитюк, О. Тарасенко та інші.

Викладення основного матеріалу. Аналіз нормативних документів [1] та наукових джерел підтверджує, що питання науково-дослідницької роботи студентів, супровід їхніх творчих здібностей та сприяння розвитку творчого потенціалу студентів шляхом залучення їх до самостійної та науково-дослідницької діяльності є надзвичайно актуальним питанням вищої освіти. Л. Зеленська зазначає, що ґрунтовні, широкомасштабні наукові дослідження, апробація нових моделей на практиці має бути першочерговим завданням у підготовці студентів вищими навчальними закладами [2].

Традиційні форми навчання, які орієнтовані на засвоєння готових знань, не гарантують сьогодні успіху у житті та у професійній діяльності. Актуальним є постійне самовдосконалення та безперервна освіта. Проблема підготовки майбутніх спеціалістів, здатних до самостійної творчої та наукової діяльності, формування особистості, яка прагне до удосконалення свого культурного та інтелектуального рівня, є нагальною на сучасному етапі розвитку держави.

Формування розвиненої особистості, розвиток її інтелектуального потенціалу, спрямування фахівця на пошуки своїх принципів, ідеалів, переконань, чіткої життєвої позиції, особистості, здатної кваліфіковано та ефективно вирішувати проблеми сьогодення є основними напрямками діяльності вищих навчальних закладів України. Науково-дослідницька діяльність студентів сучасних вищих навчальних закладів є пріоритетним завданням вищої освіти, умовою забезпечення якості освіти і передбачає:

- формування наукового світогляду студентів, оволодіння методологією та методами наукового дослідження;

- надання допомоги студентам у прискореному оволодінні спеціальністю, досягненні високого професіоналізму;

- розвиток творчого мислення та індивідуальних здібностей студентів у вирішенні практичних завдань;

- прищеплення студентам навичок самостійної науково-дослідницької роботи;

- розвиток ініціативи, здатності застосовувати теоретичні знання у своїй практичній роботі;

Розвиток науки у вищій школі вимагає підвищення якості підготовки спеціалістів, здатних після закінчення навчання самостійно вирішувати серйозні наукові завдання, йти у рівень з передовими ідеями теорії і практики управління народним господарством в умовах ринкової економіки. Тому саме у вищій школі важливо прищепити студентам смак до наукових досліджень, привчити їх уже на цьому етапі мислити самостійно, залучаючи їх до нових форм та методів навчання, до наукової роботи. Студенти не лише мають отримувати найновішу наукову практичну інформацію від викладачів на лекційних і семінарських заняттях, лабораторних роботах і виробничих практиках, а й беруть участь у наукових дослідженнях. Специфіка роботи вищих навчальних закладів потребує органічного поєднання навчально-виховної і науково-дослідної роботи викладачів, аспірантів і студентів.

Аналіз філософських, психолого-педагогічних та спеціальних джерел був спрямований на пошук ідей і підходів, здатних допомогти науково-педагогічним працівникам вищої школи сформувати систему способів та ефективних шляхів формування творчого потенціалу студентів гуманітарних факультетів.

Розвиток науки у вищій школі передбачає підвищення якості підготовки спеціалістів, здатних після закінчення навчання самостійно вирішувати серйозні наукові завдання, йти у рівень з передовими ідеями теорії і практики управління народним господарством в умовах ринкової економіки. Тому саме у навчальному закладі важливо прищепити студентам смак до наукових досліджень, привчити їх уже на цьому етапі мислити самостійно.

Сучасне поняття “науково-дослідна робота студентів” включає в себе два взаємопов’язаних елементи:

1) навчання студентів елементам дослідницької праці, прищеплення їм навичок цієї праці;

2) власне наукові дослідження, що проводяться студентами під керівництвом професорів і викладачів.

Науково-дослідницька робота має такі етапи: виникнення ідей; формування понять, суджень; висунення гіпотез; узагальнення наукових фактів; доказ правильності гіпотез, суджень. Наукова ідея – інтуїтивне пояснення явище без проміжної аргументації, без усвідомлення всієї сукупності зв’язків, на підставі якої робиться висновок.

Форми і методи залучення студентів до

наукової творчості поділяються на науково-дослідницьку роботу, включену в навчальний процес і виконується у відведений розкладом занять навчальний час за спеціальними завданнями в обов'язковому порядку кожним студентом та виконувану студентами у позааудиторний час. Науковець О.В. Рогозіна наполягає на застосуванні системного підходу до організації науково-дослідницької діяльності студентів, використанні усіх засобів, форм і методів навчання для формування дослідницьких умінь. Такий підхід має бути реалізованим шляхом поєднання спеціально розроблених навчальних та наукових завдань на всіх етапах навчання [9]. На переконання вченої Н.В. Рогальської [8] надзвичайно важливим є педагогічний супровід наукової діяльності студентів, навчання студентів навичкам самостійної теоретичної та експериментальної роботи, ознайомлення з реальними умовами праці в лабораторії, в науковому колективі. Лише високо освічений, ерудований викладач-науковець, на основі глибокого аналізу, усвідомлення наукової проблеми, здатний допомогти знайти студентів нові шляхи вирішення наукової проблеми.

В.А. Сухомлинський зазначав: "...у втіленні кожного разу і знаходиться творча праця вчителя" [7]. Творча діяльність викладача є показником високої педагогічної культури та майстерності у питанні керівництва науково-дослідницькою діяльністю студентів. Учений В.Н. Ковальов [4] зазначає: "Педагогічна праця ...включає в себе елементи дослідження і творчості...". Творча діяльність ототожнюється з креативністю і визначається розвитком творчого мислення, компетентнісним підходом до вирішення нагальних проблем.

Ми вбачаємо тісний взаємозв'язок між науково-дослідницькою та творчою діяльністю викладача чи студента, які здатні до постійного саморозвитку, мають внутрішню потребу до пізнання навколишнього світу. Для здійснення науково-дослідницької діяльності студенти мають володіти методами наукового пізнання та наукового дослідження, які є необхідними компонентами фахової підготовки випускника вузу і забезпечують компетентне та ефективно виконання виробничих обов'язків на практиці, сприяють реалізації їхнього творчого потенціалу. Важливими складовими науково-дослідницької діяльності є практичні та лабораторні заняття з елементами наукових досліджень, курсове та дипломне проектування.

Отже, розвиток науки у вищій школі не лише змінює зміст і значення навчальних дисциплін, а

й визначає нові форми та методи проведення навчального процесу. Науково-дослідницька діяльність є органічною частиною і обов'язковою умовою успішної та ефективної роботи вищого навчального закладу. студенти не лише отримують найновішу наукову практичну інформацію від викладачів на лекційних і семінарських заняттях, лабораторних роботах і виробничих практиках (особливо старшокурсники), а й беруть участь у наукових дослідженнях. Залучення студентів до виконання науково-дослідницьких робіт підвищує якість підготовки фахівців, сприяє розвитку самих досліджень та підготовці наукових кадрів. Тому специфіка роботи вищих навчальних закладів потребує органічного поєднання навчально-виховної і науково-дослідної роботи викладачів, аспірантів і студентів. При цьому наявність кафедр і спеціальностей різних профілів і напрямів створює можливість проведення комплексних досліджень.

Науково-дослідницька діяльність у сучасній вищій освіті передбачає взаємодію ученого і студента на основі:

- створення своєї власної наукової школи (творчої лабораторії), провідного ученого, який би об'єднував молодих фахівців на основі наукових інтересів, нових ідей;

- постійна підтримка керівника науково-дослідницької роботи студента, стимулювання нестандартних підходів і рішень його творчій діяльності;

- особистий приклад ученого під час розробки нових ідей та проектів, демократичний стиль взаємостосунків між викладачем та студентом.

Вся система роботи наукових шкіл має бути спрямована на розвиток творчих здібностей студентів, написання наукових робіт, інтелектуальні творчі змагання, участь у конкурсах, наукових конференціях та створенні своїх власних наукових проектів. Студенти, працюючи над актуальною науковою проблемою, мають розробляти різні завдання розвивального характеру, намагаються експериментально підтвердити висунуту гіпотезу наукового дослідження. Наукові доповіді студентів і, заслухані на засіданнях наукових шкіл, публікуються у періодичних виданнях як самостійні праці, що сприяє становленню молодого науковця та майбутнього фахівця, сприяє становленню або розвитку наукової школи, стимулює студента працювати і здобувати знання самостійно.

Сьогодні приділяється більше уваги організації фундаментальних досліджень у галузі гуманітарних наук. Гуманізація і гуманітаризація

змісту вищої освіти сприятиме формування цілісного загальнонаукового і професійного світогляду, діалектичного світорозуміння й справжньої духовності особистості, розвиток інтересу до творчого розв'язання професійних, управлінських, соціальних та інших проблем [6] вищої освіти за сучасних умов. Науково-дослідницька діяльність студентів сприяє більш повному виявленню індивідуальності, творчих здібностей, готовності до самореалізації особистості. Тому вдосконалення підходів до науково-дослідницької роботи у вищій школі є надзвичайно актуальним на сучасному етапі розвитку системи вищої освіти в Україні. Ефективність вищої освіти в значній мірі визначається рівнем сформованості дослідницьких знань, умінь, розвитком особистісних якостей, накопиченням досвіду творчої дослідницької діяльності. Оволодіння навчальними дисциплінами вимагає від студентів володіння методами наукового пізнання та дослідницькими вміннями. Тому пошук нових ефективних шляхів забезпечення готовності студентів до науково-дослідницької діяльності є нагальною потребою та запорукою якості вищої освіти.

1. Закон "Про вищу освіту" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2984-14>.

2. Зеленська Л.Д. Досвід роботи вчених рад університетів України в XIX ст. зі стимулювання студентів до науково-

дослідної роботи. Збірник наук. праць / Л.Д. Зеленська. – Харків: ХНУ ім. В.М. Каразіна, 2011 – вип. XXV. – С. 62 – 71.

3. Ковалев В.Н. Исследование и творчество в педагогическом труде. – М.: ВПА, 1983. – С. 93.

4. Кловак Г.Т. Дослідницька діяльність як важлива складова роботи вчителя сучасної школи / Г.Т. Кловак // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2003. – №12. – С. 253 – 256.

5. Степанець І.О. Історична ретроспектива організації та змісту й загальні основи науково-дослідницької діяльності в системі вищої педагогічної освіти. Збірник наук. праць / І.О. Степанець. – Харків ХНУ ім. В.М. Каразіна, 2011. – випуск XXV. – С. 155 – 163.

6. Свистун В.І. Теорія і практика підготовки майбутніх фахівців аграрної галузі до управлінської діяльності. 13.00.04. – Теорія і методика професійної освіти. Автореф. дис.. на здобуття наукового ступеня док. пед. наук. – Київ, 2007. – 50 с.

7. Сухомлинский В.А. Разговор с молодым директором школы. – М: Педагогика, 1973. – 172 с.

8. Рогальська Н. В. Педагогічний супровід наукової діяльності студентів / Н.В. Рогальська. – Умань: ВЦ "Софія", 2007. – 102 с.

9. Рогозіна О.В. Формування дослідницьких умінь майбутніх вчителів трудового навчання: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / О.В. Рогозіна. – К., 2007. – 215 с.

Стаття надійшла до редакції 18.03.2014

6 червня 2014 року
День журналіста України

День журналіста щорічно відзначається в Україні 6 червня – в день прийняття Спілки журналістів України в 1992 році до Міжнародної федерації журналістів. Відповідний Указ Президента України № 251/94 був підписаний 25 травня 1994 року.

День журналіста – це не тільки професійне свято працівників засобів масової інформації. Це свято загальнонародне, тому що важко уявити сучасне суспільство без інформації, без засобів її передачі, без професійного погляду на події та факти нашого життя.

